

С.І. Федун, О.В. Чорний

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

5 клас

Підручник
для загальноосвітніх
навчальних закладів

® Тернопіль
Навчальна книга — Богдан
2013

УДК 72(075.3)

ББК 85.1я72

Ф 32

Рецензенти:

Дровозюк С.І. — доктор історичних наук, професор, ректор Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників

Ленко Н.І. — вчитель образотворчого мистецтва, відмінник освіти України, вчитель-методист, вчитель вищої категорії, директор закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №3 ім. М.Коцюбинського» Вінницької міської ради

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників
(протокол №5 від 02.07.2013 р.)*

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(протокол №11 від 19.06.2013 р.)*

Федун С. І.

Ф32 Образотворче мистецтво : підручник для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. І. Федун, О. В. Чорний. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. — 168 с.

ISBN 978-966-10-3596-5

Підручник є складовою навчально-методичного комплексу «Образотворче мистецтво. 5 клас», до якого входять: «Підручник «Образотворче мистецтво. 5 клас», «Альбом-посібник для учнів, 5 клас», «Бібліотека вчителя. Уроки образотворчого мистецтва, орієнтовне календарно-тематичне планування та компакт-диск з аудіо- та візуальними матеріалами до всіх уроків, 5 клас» — це новий крок у пізнанні.

Подання навчального матеріалу з образотворчого мистецтва здійснюється в оригінальній, зручній та доступній формі для учнів основної школи, художньо-педагогічний матеріал розподіляється з урахуванням вікових особливостей учнів, національних мистецько-педагогічних традицій і сучасних тенденцій розвитку національного й світового мистецтва та продовження вітчизняних традицій мистецького розвитку учнів 5-7 класів в системі безперервної художньо-естетичної освіти.

Для учнів 5-го класу, вчителів, батьків.

УДК 72(075.3)

ББК 85.1я72

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва

ISBN 978-966-10-3596-5

© С. І. Федун, О. В. Чорний, 2013

© Навчальна книга – Богдан, 2013

ПУТІВНИК ДО ПІДРУЧНИКА

**Я ПРО ЦЕ
ЗНАЮ**

**ЗРОБИ
ЦЕ САМ**

**ПІДСУМОВУЄМО
ВИВЧЕНЕ**

**СХОДИНКИ
ПІЗНАННЯ**

СПРОБУЙ

**ВИКОНАЙ
УДОМА**

ЮНИЙ ДРУЖЕ!

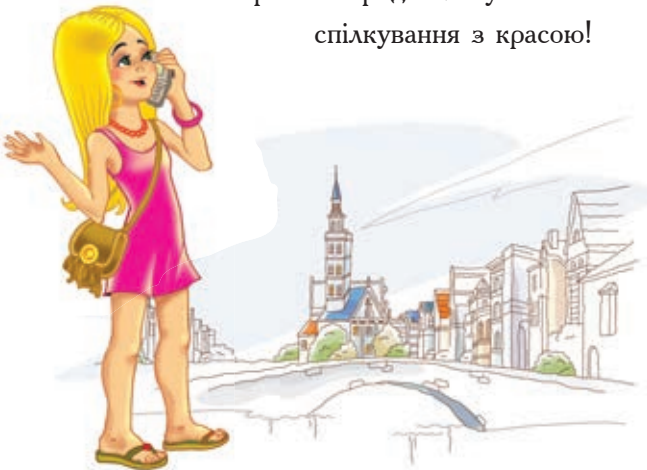

У твоїх руках підручник «Образотворче мистецтво». Він запрошує тебе до захоплюючої подорожі у чарівний світ, де поряд співіснують казка та реальність, розмаїття кольорів і вигадливість ліній. Ти й сам зможеш стати творцем Країни Мистецтва — зображати ліси і поля, міста та села, людей і тварин, вигадувати орнаменти розписів і витинанок, оздоблювати предмети побуту. Адже світ мистецтва творить людина, що володіє різними художніми техніками, використовуючи різні матеріали.

Кажуть, що мандрувати найкраще в гарному товаристві. Саме тому на сторінках підручника ти познайомишся з двома персонажами. Це твої однолітки — Богдан і Христина. Богдан живе та вчиться в Україні, а Христина — в одній з країн Євросоюзу. Та це не заважає їм спілкуватися та дружити, адже їхнім спільним інтересом є мистецтво, та й кордони в наш час не стають на перешкоді тим, хто цього бажає. А мистецтво завжди було містком, який з'єднував культури різних народів.

То ж приєднуйся до Богдана та Христини в їхній захопливій подорожі Країною Мистецтва. Дізнавайся разом з ними про його види та жанри, пізнавай секрети художників, скульпторів та архітекторів, знайомся з творчістю митців різних країн і народів минулого та сьогодення, які дарують нам радість спілкування з красою!

Автори

**Розділ
перший**

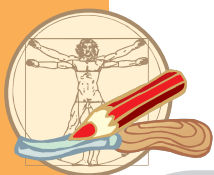

**ВИДИ
ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА.
ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ**

**КОМПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

**РОЗВИТОК ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ:
ЛІНІЙНА ТА ПОВІТРЯНА
ПЕРСПЕКТИВА**

ФОРМОТВОРЕННЯ ТА СТИЛІЗАЦІЯ

ВИДИ ГРАФІКИ. ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ

*Привіт, Христіно! Як ми і домовлялися,
я надсилаю тобі репродукції графічних
зображень українських художників, які мене
найбільш вразили.*

М. Самокиш. «Вершник»

*А. Базилевич. Ілюстрація до поеми
І. Котляревського «Енеїда»*

*Привіт, Богдане! Я теж надіслала тобі ре-
продукції художників-графіків, які знайшла
у своїх книгах та альбомах.*

*Г. Доре. Ілюстрація
до казки Ш. Перро «Попелюшка»*

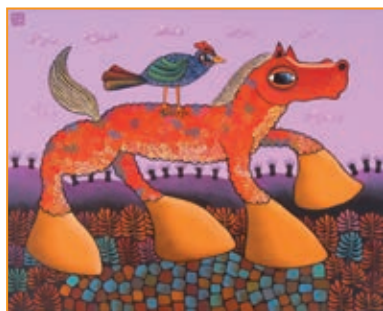
*Б. Хогард.
«Жіноче обличчя»*

СТВОРЕННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ОБРАЗУ. ЗВ'ЯЗОК ФОРМИ ТА ДЕКОРУ

Привіт, Богдане! Надсилаю тобі репродукції картин італійського художника Гвідо Ведонато. Його твори зараховують до так званого «наївного мистецтва». Образи, які він створив, надзвичайно яскраві, виразні та емоційні.

Гвідо Ведонато. «На коняці»

Гвідо Ведонато. «Гірський кіт»

Гвідо Ведонато. «Баранець»

Гвідо Ведонато. «Сова»

Дякую, Христіно! Твори Гвідо Ведонато таки вражають. В Україні теж є багато художників, які працюють в такому ж стилі. Їх називають «примітивістами». Найвідоміша серед них — Марія Приймаченко.

М. Приймаченко.

«Галочка літає, господаря шукає»

Марія Оксентіївна Приймаченко — майстер українського «наївного мистецтва». Її ім'я як «зірка першої величини» назване у Всесвітній енциклопедії наївного мистецтва, виданій у Белграді 1984 року.

Проаналізуй зображення за таким планом:

1. Які емоції викликає у тебе цей твір мистецтва?
2. Що зобразив художник?
3. Визнач композиційний центр зображення. Як він узгоджується з іншими елементами цієї роботи?
4. Чого більше в цій роботі — реального чи декоративного? Аргументуй свою думку.
5. Визнач виражальні засоби, за допомогою яких досягається виразність зображення.
6. Чим сподобався тобі цей твір мистецтва?

Ще у сиву давнину улюбленою темою у мистецтві було зображення тваринного та рослинного світу. За віруваннями первісних людей кожне плем'я мало свого предка — таку тварину називали тотемом.

Тотем (з мови індіанців північноамериканського племені оджібве «от-отем» — його рід) — родовий знак племені — певна тварина або рослина, з якою ототожнює себе рід або плем'я.

Зображення тотема вирізьблювалося з дерева чи каменю, наносилося на одяг, зброю та знаряддя праці. Спливав час, зникали давні вірування, а напівказкові образи тварин і рослин залишалися в народному мистецтві. В цих образах втілювалися мрії та прагнення людини, з їхньою допомогою передавалася одвічна ідея боротьби добра зі злом.

РОБОТИ ТВОЇХ ОДНОЛТКІВ

Звуки

Рапсодія

Музика

Виконай фантазійну роботу за уявою «Музика».

Обери матеріал і техніку виконання, які тобі допоможуть найбільш вдало втілити задум і розкрити характер музичного твору.

ПІДСУМОВУЄМО ВИВЧЕНЕ

1. Назви поняття, що є спільними для образотворчого та музичного мистецтва.

2. Проаналізуй свою роботу або візьми участь в аналізі робіт твоїх однокласників, використовуючи знання, набуті на уроці.

ВИКОНАЙ УДОМА

Повтори матеріал, вивчений упродовж навчального року.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО В КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Упродовж навчального року тобі доводилося аналізувати твори мистецтва, користуючись при цьому планом аналізу, вміщеному в рубриці «Сходінки пізнання».

За власним планом, який вважаєш доцільним, самостійно проаналізуй такі мистецькі твори: Пітер Брейгель Старший. «Мисливці на снігу»; Антуан Бурдель «Геракл, який стріляє з лука»; ваза із Сицилії.

Кераміка. Сицилія

П. Брейгель. «Мисливці на снігу»

А. Бурдель.
«Геракл, який стріляє з лука»